অধ্যায় ৭ ঃ স্বাধীনতা সংগ্রাম আৰু অসম ঃ অসহযোগ আন্দোলন, আইন অমান্য আন্দোলন আৰু ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন

অধ্যায় গাঁথনি

7.1 উদ্দেশ্য
7.2 পৰিচয়
7.3 অসমত অসহযোগ আন্দোলন
7.4 অসমত আইন অমান্য আন্দোলন
7.5 অসমত ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন
7.6 অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
7.7 অধিক জানিবলৈ
7.8 অগ্রগতিৰ খতিয়ান
7.9 আৰ্হি প্রশ্ন

৭.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনিঃ

- অসহযোগ আন্দোলনত অসমৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে জানিব পাৰিব
- অসমত আইন অমান্য আন্দোলনৰ বিষয়ে জ্ঞান অর্জন কৰিব পাৰিব
- অসমত ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনৰ সৈতে পৰিচিত হ'ব পাৰিব
- স্বাধীনতা আন্দোলনত অসমৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব।

৭.২ পৰিচয়

ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানী পূব আৰু দক্ষিণ-পূব এছিয়া আৰু ভাৰতৰ লগত বাণিজ্য চলাবলৈ গঠন হৈছিল। এই কোম্পানীয়ে 1600 খ্রীষ্টাব্দত মহাৰাণী ভিক্টোৰিয়াৰ পৰা চনদ লাভ কৰিছিল। ইউৰোপৰ আন দেশসমূহৰ তুলনাত, ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীয়ে ভাৰতলৈ পলমকৈ বাণিজ্য কৰিবলৈ আহিছিল। অতি সাধাৰণভাবে বাণিজ্য আৰম্ভ কৰি ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানী ভাৰতৰ ৰাজনীতিৰ লগত জড়িত হৈ পৰিছিল। কর্ণাটকৰ তৃতীয় যুদ্ধই (1758–63) অন্যান্য ইউৰোপীয় বাণিজ্যিক কোম্পানীসমূহৰ ওপৰত বৃটিছসকলৰ আধিপত্য প্রতিষ্ঠা কৰিছিল। পলাচী (1757) আৰু বক্সাৰ (1764) যুদ্ধৰ পাছত বৃটিছসকল বেংগল, বিহাৰ আৰু উৰিষ্যাৰ কার্যতঃ গৰাকী হিচাপে পৰিগণিত হৈছিল। বছৰ বছৰ ধৰি ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ ভাৰতীয় ৰাজ্য অধিগ্রহণ আৰু বাণিজ্যিক শোষণে ভাৰতৰ সকলো শ্রেণীৰ লোককে ব্যতিব্যস্ত কৰি তুলিছিল। ইয়াৰ পৰিণতিত 1857 চনত এক ভয়ংকৰ বিদ্রোহৰ সূচনা হৈছিল যিয়েই ভাৰতত প্রতিস্থিত বৃটিছ সামাজ্যৰ ভেঁটি কঁপাই তুলিছিল।

অষ্টাদশ শতিকাত ভাৰতবর্ষই এক স্থিৰ সভ্যতা আৰু স্থলিত সমাজৰ প্রতিচ্ছবি দাঙি ধৰিছিল। কিন্তু, 1857 চনৰ বিদ্রোহে এক নতুন যুগৰ বীজ ৰোপন কৰিছিল। ভাৰতৰ শাসনভাৰ ইষ্ট ইণ্ডিয়া কোম্পানীৰ হাতৰ পৰা বৃটিছ ৰাজমুকুটৰ অধীনলৈ যোৱাৰ পাছৰে পৰা ইংৰাজসকলৰ ভাৰতীয়সকলৰ প্রতি থকা মনোভাৱৰ পৰিৱর্তন ঘটিছিল। ঔপনিৱেশিক শাসনত পশ্চিমীয়া শিক্ষাৰ বিকাশে ভাৰতৰ সমাজখনৰ বৈপ্লৱিক পৰিৱর্তন সাধন কৰিছিল।

পশ্চিমীয়া শিক্ষাৰ প্রসাৰে ভাৰতত এক শ্রেণীৰ বিশিষ্ট লোকৰ সৃষ্টি কৰিছিল। এই শ্রেণীটোৱে ভাৰতীয় সমাজৰ পৰা কু-প্রথাসমূহ আঁতৰ কৰাৰ লগতে ভাৰতীয় জনসাধাৰণৰ মনত সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক সচেতনতা সৃষ্টিৰ নিৰন্তৰ প্রয়াস চলাইছিল।

1885 বৰ্ষটো ভাৰতৰ ইতিহাসৰ এক যুগান্তকাৰী বৰ্ষ আছিল। সেই বৰ্ষটোত সদৌ ভাৰতৰ প্রথমটো ৰাজনৈতিক সংগঠন ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছ গঠন হৈছিল। ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছৰ নেতৃত্বত ভাৰতৰ জাতীয় সংগ্রামে গতি লাভ কৰাৰ লগতে ভাৰতৰ জনসাধাৰণো তেওঁলোকৰ ৰাজনৈতিক স্থিতিৰ সম্পর্কে সজাগ হৈছিল। ঔপনিবেশিক শাসনত ভাৰতত বৃটিছৰ অত্যাচাৰী নীতিসমূহৰ বিৰুদ্ধে বহুতো আন্দোলন সংঘটিত হৈছিল। ভাৰতবাসীয়ে কৰা ব্যাপক আন্দোলন সমূহৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য হৈছে অসহযোগ আন্দোলন, আইন অমান্য আন্দোলন আৰু ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন। এই আন্দোলনসমূহে ইংৰাজ চৰকাৰক ভাৰত ত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য কৰাৰ লগতে 1947 চনৰ 15 আগষ্ট তাৰিখে প্রায় 200 বছৰীয়া বৃটিছ শাসনৰ অন্ত পেলাইছিল। তলত এই বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'ল।

৭.৩ অসমত অসহযোগ আন্দোলন

অসহযোগ আন্দোলন ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্রামৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ পর্যায় আছিল। ঔপনিবেশিক শাসনৰ দমনমূলক নীতি যেনে- ৰাওলাট আইনৰ প্রণয়ন আৰু জালিয়ানৱালাবাগৰ হত্যাকাণ্ড আদি ঘটনাৰ প্রতিক্রিয়া হিচাপে এই আন্দোলনৰ সূচনা হৈছিল। জালিয়ানৱালাবাগৰ হত্যাকাণ্ডৰ পাছত গান্ধীজীয়ে ভাৰতত বৃটিছ বিৰোধী অহিংস অসহযোগ আন্দোলন আৰম্ভ কৰিছিল। 1920 চনৰ ছেপ্টেম্বৰ মাহত কলিকতাত অনুষ্ঠিত হোৱা ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছৰ বিশেষ অধিবেশনত এই আন্দোলনৰ অংশস্বৰূপে চৰকাৰী সন্মান ওভতাই দিয়া, আইনসভা বর্জন কৰা, আইন-আদালত, বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয় বর্জন কৰা আৰু শেষত কৰ আদায় নিদিয়াৰ সম্পর্কত প্রস্তাৱ লোৱা হৈছিল। অসহযোগ আন্দোলনৰ এটা উদ্দেশ্য আছিল শান্তিৰ পন্থা আৰু আইনী প্রক্রিয়া অনুসৰণ কৰি 'স্বৰাজ' বা স্ব-শাসন লাভ কৰা।

- **অসম এচ'চিয়েচন আৰু অসহযোগ আন্দোলন**

  অসম ভাৰতৰ ৰাজনীতিৰ মূলসূঁতিৰ পৰা কেতিয়াও আঁতৰত নাছিল। ভাৰতৰ জাতীয় আন্দোলনৰ ক্ষেত্রখনত অসমে সদায় এক সক্রিয় ভূমিকা পালন কৰিছিল। ভাৰতৰ জাতীয় কংগেছৰ কলিকতাত বহা বিশেষ অধিবেশনত অসম এচ'চিয়েচনৰ হৈ নবীন চন্দ্র বৰদলৈ, চন্দ্রনাথ শর্মা আৰু ফইজনুৰ আলিয়ে অংশগ্রহণ কৰিছিল। কিন্তু তেওঁলোকে অসহযোগৰ প্রসংগটোত এচ'চিয়েচনৰ পৰা নির্দেশ নোপোৱাত সর্বসন্মতভাবে সন্মতি জনাব পৰা নাছিল। 1920 চনৰ 11 অক্টোবৰ তাৰিখে অসম এচ'চিয়েচনৰ পৰৱর্তী সভাত সকলো সদস্যই সর্বসন্মতভাবে বিদেশী সামগ্রী বর্জন আৰু আসন্ন প্রথম পৰিষদৰ নির্বাচন বর্জনৰ সহমত প্রকাশ কৰিছিল। এচ'চিয়েচনে লগতে স্ব দেশী কার্যসূচী কার্যকৰী কৰাৰ সিদ্ধান্তও গ্রহণ কৰিছিল। আসাম এচ'চিয়েচনৰ 1920 চনৰ ডিচেম্বৰ মাহত তেজপুৰত অনুস্থিত হোৱা 17 সংখ্যক বার্ষিক সন্মিলনত অসহযোগৰ সন্দর্ভত এচ'চিয়েচনৰ গুৱাহাটী সভাৰ সিদ্ধান্ত মানি লৈছিল। নবীন চন্দ্র বৰদলৈ অসম এচ'চিয়েচনৰ কেইজনমান প্রতিনিধিৰ সৈতে নাগপুৰত অনুষ্ঠিত হোৱা ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছৰ 35তম অধিবেশনত অংশ লৈছিল।

  দি আসাম ভেলি মুছলিম এচ'চিয়েচনে (The Assam Valley Muslim Association) এ 1920 চনৰ 27 অক্টোবৰত যোৰহাটত অনুষ্ঠিত হোৱা সভাত এই আন্দোলনলৈ পূর্ণ সহযোগিতা আগবঢ়োৱাৰ

সিদ্ধান্ত গ্রহণ কৰিছিল।

সুৰমা ভেলীৰ জনসাধাৰণে ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছৰ কলিকতা অধিবেশনত গ্রহণ কৰা অসহযোগ আন্দোলনৰ সিদ্ধান্তৰ প্রতি অধীৰ আগ্রহ দেখুৱাইছিল। 1920 চনৰ 19 আৰু 20 ছেপ্টেম্বৰত পঞ্চম সুৰমা ভেলী প্রাদেশিক সন্মিলন অনুষ্ঠিত হৈছিল। বিপিন চন্দ্র পাল, সুন্দৰীমোহন দাস আৰু আক্রাম খানৰ দৰে বহুতো বিখ্যাত ৰাষ্ট্রীয় নেতাই এই সন্মিলনত অংশ গ্রহণ কৰিছিল। বিপিন চন্দ্র পালে ছাত্রসমাজক অসহযোগ আন্দোলনৰ প্রতি সহযোগিতা আগবঢ়ালৈ স্কুল আৰু কলেজ বর্জন কৰিবলৈ আহ্বান জনাইছিল। এই সন্মিলনত ইউৰোপীয় বেপাৰী আৰু চাহ খেতিয়কৰ বিৰুদ্ধে এক অহিংস অসহযোগ আন্দোলন আৰম্ভ কৰাৰ সিদ্ধান্ত গ্রহণ কৰা হৈছিল।

নবীন চন্দ্র বৰদলৈ, তৰুণ ৰাম ফুকন আৰু চন্দ্র নাথ শর্মা আদিৰ দৰে ব্রহ্মপুত্র উপত্যকাৰ বহুতো বিখ্যাত নেতাই ৰাজ্যৰ চুকে-কোণে সভা আহ্বান কৰি অসহযোগৰ বাণী প্রচাৰ কৰিছিল। ভাৰতবর্ষৰ ভাইচৰয় লর্ড ছেমচফর্ডৰ আসন্ন অসম ভ্রমণক বর্জন কৰাৰ উদ্দেশ্যেৰে ৰাজ্যৰ বিভিন্ন স্থানত সভা অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল।

- **ছাত্রসকলৰ ভূমিকা**

অসমৰ ছাত্রসকলে অসহযোগৰ বিষয়টোক গভীৰভাৱে লৈ এই আন্দোলনত এক সক্রিয় ভূমিকা পালন কৰিছিল। চন্দ্র নাথ শর্মাই তেজপুৰ আদালতত ওকালতি পৰিত্যাগ কৰি গুৱাহাটীলৈ আহি ছাত্র সমাজক একত্রিত কৰাৰ প্রচেষ্টাত ব্রতী হয়। তেওঁ কেইজনমান কলেজীয়া ছাত্রৰ সৈতে 1920 চনৰ 25 আৰু 26 ডিচেম্বৰত নাগপুৰত অনুষ্ঠিত হোৱা সদৌ ভাৰত ছাত্র সন্মিলনত অংশ লৈছিল। এই সন্মিলনে অসহযোগ আন্দোলনলৈ সমর্থন জনায় "তাৎক্ষণিক আৰু নিঃচর্তভাবে চৰকাৰী আৰু চৰকাৰী সাহার্যপ্রাপ্ত কলেজ বর্জন" কৰিবলৈ ছাত্রসকলক আহ্বান জনাইছিল। এই সন্মিলনৰ বয়কট আহ্বানে কটন কলেজৰ ছাত্রসকলক জোঁকাৰি গৈছিল আৰু 1920 চনৰ জানুৱাৰী মাহত তেওঁলোকে অনির্দিষ্ট কালৰ বাবে ধর্মঘট কৰাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল। অসমৰ বিভিন্ন বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্রসকল এই আন্দোলনত অংশ গ্রহণ কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিছিল। অসহযোগ আন্দোলনৰ প্রতি সঁহাৰি জনায় সুৰমা ভেলীৰ বহুতো ছাত্রই তেওঁলোকৰ শিক্ষা ত্যাগ কৰে। ইতিমধ্যে সমগ্র ৰাজ্যতে মাতৃভাষাৰ শিক্ষানুষ্ঠান স্থাপনৰ প্রবল দাবী উত্থাপন হৈছিল আৰু অৱশেষত ৰাজ্যৰ বিভিন্ন স্থানত এনে শিক্ষানুষ্ঠান গঢ়ি উঠিছিল।

অসহযোগ আন্দোলনে চাহ বাগিচাৰ শ্রমিকসকলৰ দীর্ঘদিনীয়া অর্থনৈতিক শোষণৰপৰা মুক্তি লভাৰ এক সুন্দৰ বাতাবৰণ সৃষ্টি কৰিছিল। জাতিগত বৈষম্যৰ আটাইতকৈ বেয়াকৈ বলি হোৱা সুৰমা ভেলীৰ চাহ শ্রমিক সকলে মজুৰি বৃদ্ধিৰ দাবীত হৰতাল আৰম্ভ কৰিছিল। কৰিমগঞ্জৰ চাৰগোলা (Sargola) আৰু লনমাই (Lonmai) ভেলীৰ তেৰখন চাহবাগানৰ শ্রমিকে 1921 চনৰ 2 মে' তাৰিখৰ পৰা মজুৰি বৃদ্ধিৰ দাবীত হৰতাল কৰে। চান্দপুৰ ৰেল ষ্টেচনত প্রায় 9000 শ্রমিক সমবেত হৈ "মহাত্মা গান্ধী কী জয়" ধ্বনি দিবলৈ ধৰে আৰু তেওঁলোকৰ জন্মভূমিলৈ যাবলৈ জাহাজৰ অপেক্ষাত ৰৈছিল। জিলা প্রশাসন আৰু চাহ খেতিয়কসকলে শ্রমিকসকলক ৰেল ষ্টেচনৰ পৰা আঁতৰি যাবলৈ হেঁচা প্রয়োগ কৰিলে। অৱশেষত, মাজনিশা পুলিচ আৰু চৰকাৰী বিষয়াসকলে মতা-মাইকী, ল'ৰা-ছোৱালী সকলোকে ৰেল ষ্টেচনৰ পৰা আঁতৰাই পঠাবলৈ উঠি পৰি লাগিল। বহুতো শ্রমিক আঘাতপ্রাপ্ত হোৱাৰ লগতে কিছু সংখ্যকৰ পানীত ডুবি মৃত্যু হয়।

অসমৰ ভিন্ন প্রান্তৰ মানুহে চন্দপুৰৰ ঘটনাত শ্রমিকসকলৰ ওপৰত চলোৱা অত্যাচাৰক গৰিহণা

দিয়ে। শ্রমিকৰ ওপৰত চলোৱা এই আক্রমণৰ প্রতিবাদ স্বৰূপে 'আসাম-বেংগল ৰেলৱে" আৰু বাষ্পচালিত নৌজাহাজ সেৱাৰ কর্মীসকলে অনির্দিষ্ট কালৰ বাবে ধর্মঘট আৰম্ভ কৰিছিল। আনকি, গুৱাহাটীৰ আইনজীৱীসকলেও চন্দপুৰৰ ঘটনাত শ্রমিকসকলৰ ওপৰত চলোৱা আক্রমণৰ প্রতিবাদ স্বৰূপে 1921 চনৰ 3 জুন তাৰিখে তিনি দিনৰ বাবে ওকালতি বন্ধ ৰাখিবলৈ সিদ্ধান্ত গ্রহণ কৰিছিল।

- **অসম প্রাদেশিক কংগ্রেছৰ ভূমিকা**

কুলধৰ চলিহাক সভাপতি আৰু নবীন চন্দ্র বৰদলৈক সম্পাদক হিচাপে লৈ 1921 চনৰ 5 জুন তাৰিখে প্রথম অসম প্রদেশ কংগ্রেছ সমিতি গঠন হৈছিল। কাছাৰ আৰু চিলেট জিলা আগৰ দৰে তেতিয়াও বেংগল প্রদেশ কংগ্রেছ সমিতিৰ অধীনতে আছিল। অসম প্রদেশ কংগ্রেছ সমিতিয়ে খুব কম সময়ৰ ভিতৰতে জিলা কংগ্রেছ সমিতি গঠন কৰাৰ লগতে নিম্ন পর্যায়ত প্রতিটো মহকুমাতে গাঁও সমিতি আৰু মৌজা সমিতি গঠন কৰিছিল। কংগ্রেছ কর্মীসকলে অসহযোগ আন্দোলন কৃতকার্য কৰি তুলিবলৈ সকলো প্রকাৰৰ প্রচেষ্টা হাতত লৈছিল। হৰতাল, বয়কট আৰু পিকেটিং নগৰ অঞ্চলৰ এক নিয়মীয়া বৈশিষ্ট্যত পৰিণত হৈছিল।

অসম প্রদেশ কংগ্রেছ সমিতিৰ সদস্যসকলৰ আমন্ত্রণক্রমে মহাত্মা গান্ধী 1921 চনৰ আগষ্ট মাহত অসমলৈ আহে আৰু অসমত 12 দিন কটায়। তেওঁ অসমৰ বিভিন্ন ঠাই ভ্রমণ কৰি নিজৰ বক্তৃতা আগবঢ়ায়। গান্ধীজীয়ে সকলো বিদেশী বস্তু বর্জন কৰিবলৈ কৰা আহ্বানক তেওঁৰ সভাত উপস্থিত থকা ৰাইজে তাৎক্ষণিক সঁহাৰি জনাইছিল। ৰাইজে আনকি তেওঁলোকৰ বিদেশী সামগ্রীৰে প্রস্তুত কৰা ব্যক্তিগত সাজ পোছাকো দলিয়াই পেলাবলৈ কুণ্ঠাবোধ কৰা নাছিল। গান্ধীজীৰ ভ্রমণে অসমত অসহযোগ আন্দোলনক এক নতুন মাত্রা প্রদান কৰিছিল। যথেষ্ট সংখ্যক উকীল, চৰকাৰী বিষয়া, শিক্ষক, ছাত্র আৰু সকলো শ্রেণীৰ লোকেই নতুন উদ্যম আৰু সাহসেৰে এই আন্দোলনত জঁপিয়াই পৰিছিল। কংগ্রেছৰ স্বেচ্ছাসেৱীসকলে স্থানীয় বেপাৰীসকলক চাহ বাগিছাৰ হাট-বজাৰ বর্জন কৰিবলৈ আহ্বান জনোৱাৰ লগতে জনসাধাৰণক খদ্দৰ কাপোৰ পৰিধান কৰিবলৈ আহ্বান জনাইছিল। সকলো ঠাইতে বিদেশী বস্তু আৰু বিলাতী সুৰা বর্জন কৰা হৈছিল। সুৰমা ভেলীত অসহযোগ আন্দোলনতকৈ খিলাফট আন্দোলনে বেছি জনপ্রিয়তা লাভ কৰিছিল।

আন্দোলনৰ প্রবলতা বৃদ্ধি পোৱাত চৰকাৰেও ইয়াক দমন কৰিবলৈ সকলো ধৰণৰ প্রচেষ্টা হাতত লৈছিল। গান্ধীবাদ আৰু স্বৰাজৰ ওপৰত ৰচিত সকলো লেখনীৰ ক্ষেত্রত বাধা আৰোপ কৰা হৈছিল। ব্রহ্মপুত্র উপত্যকাৰ *জনশক্তি* আৰু *সুৰমা* কাকত দুখন এই নিষেধাজ্ঞাৰ বলী হ'ব লগা হৈছিল। সকলো স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠনকে চৰকাৰে বেআইনী ঘোষণা কৰিছিল। আন্দোলন মষিমূৰ কৰিবলৈ চৰকাৰে "The Prevention of Seditions Meeting Act, 1911" আৰু "The Criminal Law Amendment Act" বলবৎ কৰিছিল। চৰকাৰে কংগ্রেছ পার্টীৰ কার্যালয়বোৰ ভঙাৰ লগতে কংগ্রেছ নেতাসকলক গ্রেপ্তাৰ কৰিছিল। অসমৰ বিভিন্ন জিলা কাৰাগাৰত প্রায় 1500 কংগ্রেছ কর্মীক বন্দী কৰি ৰখা হৈছিল।

অসহযোগ আন্দোলন সংযুক্ত প্রদেশৰ গোৰখপুৰ জিলাৰ চৌৰিচৌৰা নামৰ ঠাইত হোৱা সংঘর্ষই জটিল ৰূপ ধাৰণ কৰিছিল। 1922 চনৰ 5 ফেব্রুৱাৰী তাৰিখে এদল উন্মাদ ৰাইজে পুলিচ চকীত আক্রমণ কৰি 21 জন পুলিচক হত্যা কৰিছিল। এই ঘটনাত গান্ধীজী অতি নিৰাশ হৈ তাৎক্ষণিকভাবে অসহযোগ আন্দোলন বাতিল কৰিছিল। তেওঁ কংগ্রেছ কর্মীসকলক অহিংস নীতিত বর্তি থকাৰ লগতে পূর্বতকৈ বেছি সক্রিয়ভাৱে স্বদেশী কার্যসূচী গ্রহণ কৰিবলৈ আহ্বান জনাইছিল।

5 জানি থোৱা ভাল

"এনি বেচান্ত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছৰ প্রথম মহিলা সভানেত্রী আৰু সৰোজিনী নাইডু প্রথম ভাৰতীয় মহিলা সভানেত্রী আছিল।"

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন ১ ঃ খালী ঠাই পূৰণ কৰক।

(ক) ———চনত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছ গঠন হৈছিল।(1884ûþ1885ûþ1886)।

(খ) পঞ্চম সুৰমা ভেলী প্রাদেশিক সন্মিলন ———বৰ্ষত ûþচনত অনুষ্ঠিত হৈছিল।(1920ûþ1921ûþ1922)

(গ) গান্ধীজীয়ে ——— চনত প্রথম অসম ভ্রমণ কৰিছিল।(1920ûþ1921ûþ1922)

৭.৪ অসমত আইন অমান্য আন্দোলন

আইন অমান্য আন্দোলন ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্রামৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ পর্যায় আছিল। এই আন্দোলন প্রধানকৈ চৰকাৰী আইন, দাবী আৰু আদেশ আদি অমান্য কৰাৰ উদ্দেশ্যেৰে গঢ়ি উঠিছিল। এই আন্দোলনৰ এটা অন্যতম কাৰণ আছিল ভাৰতৰ সংবিধানৰ গৃহীত ৰূপ দিবলৈ ইংৰাজ চৰকাৰে 1927 চনত গঠন কৰা চাইমন আয়োগ। চাইমন আয়োগত কোনো ভাৰতীয় সদস্য অন্তর্ভুক্ত নোহোৱাত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছ আৰু ভাৰতৰ অন্যান্য ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক সংগঠনসমূহে ইয়াক প্রত্যাখান কৰিছিল। আইন অমান্য আন্দোলনৰ আন এটা কাৰণ আছিল ইংৰাজ চৰকাৰৰ দ্বাৰা 'নেহৰু প্রতিবেদন' প্রত্যাখ্যান। মতিলাল নেহৰুৰ নেতৃত্বত গঠিত এখন সমিতিয়ে 1928 চনত এখন নতুন সংবিধান প্রস্তুত কৰিছিল। নেহৰুৰ প্রতিবেদনৰ মূল বিষয়বস্তু আছিল ভাৰতে স্বায়ত্ব শাসিত দেশৰ মর্যাদা লাভ কৰা। চৰকাৰে উত্তৰত জনাইছিল যে বিষয়টো চাইমন আয়োগৰ অনুমোদনৰ ভিত্তিত লণ্ডনত অনুষ্ঠিত হ'ব লগা ঘূৰণীয়া মেজমেলত আলোচনা কৰা হ'ব। কিন্তু, ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছৰ লাহোৰ অধিবেশনত বিধান পৰিষদ আৰু ঘূৰণীয়া মেজমেল বর্জন কৰাৰ লগতে আইন অমান্য কৰাৰ সিদ্ধান্ত গ্রহণ কৰে। 1930 চনত মহাত্মা গান্ধীয়ে লোণ আইন ভংগ কৰি আইন অমান্য আন্দোলন আৰম্ভ কৰে। গান্ধীজীয়ে 1930 চনৰ 12 মার্চ তাৰিখে সৰৰমতী আশ্রমৰ 79 গৰাকী সদস্যক লৈ সাগৰৰ পানীৰ পৰা লোণ প্রস্তুত কৰাৰ উদ্দেশ্যে গুজৰাটৰ উপকূলত অৱস্থিত দাণ্ডিলৈ যাত্রা আৰম্ভ কৰিছিল।

অসমত লাহোৰ কংগ্রেছৰ সিদ্ধান্তৰ মিশ্রিত প্রভাৱ পৰিছিল। তৰুণৰাম ফুকন, গোপীনাথ বৰদলৈ, ৰোহিনীকান্ত চৌধুৰী আদি প্রবীণ কংগ্রেছী নেতাই মত পোষণ কৰিছিল যে অসম সেই সময়ত আইন অমান্য আন্দোলন আৰম্ভ কৰাৰ বাবে সাজুহৈ উঠা নাই। সেয়ে, তেওঁলোকে প্রাদেশিক কংগ্রেছৰ নির্দিষ্ট পদবীৰ পৰা ইস্তফা দিয়াৰ লগতে, নিজকে আন্দোলনৰ মূল সূঁতিৰ পৰা আঁতৰাই ৰখাৰ সিদ্ধান্ত লৈছিল। এনে এক সংকটপূর্ণ মুহূর্তত বিষ্ণুৰাম মেধি আগবাঢ়ি আহি সিদ্ধিনাথ শর্মা, হেমচন্দ্র বৰুৱা, অম্বিকাগিৰী ৰায় চৌধুৰী আৰু অমিয় কুমাৰ দাস আদিৰ সহযোগত অসম প্রদেশ কংগ্রেছ সমিতিৰ সভাপতিৰ পদ আৰু মহম্মদ তৈয়বুল্লাই সাধাৰণ সম্পাদকৰ পদ গ্রহণ কৰে। এই সকলোবোৰ নেতাই নতুন উদ্দ্যমেৰে আন্দোলনটো চলাই নিছিল।

সুৰমা ভেলীৰ জনসাধাৰণে জাতীয় কংগ্রেছৰ আইন অমান্য আহ্বানৰ প্রতি তাৎক্ষণিক সঁহাৰি জনাইছিল। কংগ্রেছ লীগৰ সভাপতি ব্রজেন্দ্রনাৰায়ণ চৌধুৰীয়ে চিলেট জিলাত সঘনাই সভা পাতি জনসাধাৰণক লোণ আইন ভংগ কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰিছিল। 1930 চনৰ 6 এপ্রিল তাৰিখে ধীৰেন্দ্র নাথ দাসগুপ্তাৰ অধীনত এদল মানুহে

বংগোপসাগৰৰ লুণীয়া পানীৰ পৰা নিমখ উৎপন্ন কৰিবলৈ নোৱাখালিৰ (Noakhali) পৰা যাত্রা কৰে। ব্রজেন্দ্রনাথ চৌধুৰীয়ে সুনামগঞ্জ (Sunamgang) আৰু হাবিগঞ্জ (Habiganj) মহকুমাৰ জনসাধাৰণক 'চৌকীদাৰী কৰ' আদায় নিদিবলৈ প্রস্তাৱ আগবঢ়াইছিল। দৰিকানাথ গোস্বামীয়ে চিলেট জিলাৰ কিছু সংখ্যক ছাত্রক লৈ "Socialist Youth Conference" গঠন কৰি আন্দোলনত সক্রিয়ভাবে অংশগ্রহণ কৰিছিল। অসমৰ ব্রহ্মপুত্র আৰু বৰাক উপত্যকাৰ ছাত্রসকলৰ ৰাজনীতিত সক্রিয় অংশগ্রহণক লৈ চৰকাৰ চিন্তিত হৈ পৰিছিল। চৰকাৰে মুৰাৰী চান্দ কলেজ আৰু কটন কলেজৰ অধ্যক্ষক ছাত্রসকলক অৱগত কৰিবলৈ নির্দেশ দিয়ে যে আন্দোলনত ছাত্রসকলে অংশ গ্রহণ কৰিলে ভৱিষ্যতে তেওঁলোক চৰকাৰী চাকৰিৰ বাবে অযোগ্য ঘোষিত হ'ব। এই সাবধানবাণী স্বত্বেও মুৰাৰী চান্দ কলেজৰ ছাত্রসকলে জৱহৰলাল নেহৰুক চৰকাৰে আটক কৰাৰ প্রতিবাদত 15 এপ্রিলত হৰতাল কৰাৰ লগতে কলেজৰ শ্রেণী বর্জন কৰিছিল।

- **কানিংহাম চার্কুলাৰ**

আইন অমান্য আন্দোলনত ছাত্রসমাজৰ ক্রমবর্ধমান অংশগ্রহণত চিন্তিত হৈ চৰকাৰে তেওঁলোকক সক্রিয় ৰাজনীতিত অংশগ্রহণৰপৰা বিৰত ৰাখিবলৈ কার্যব্যৱস্থা হাতত লৈছিল। সেই সময়ৰ অসমৰ শিক্ষাধিকর্তা জে. এ. কানিংহামে (J. A. Cunningham) প্রদেশখনৰ সকলো শিক্ষানুষ্ঠানৰ মূৰব্ৱীলৈ এখন জাননী জাৰি কৰিছিল। এই জাননীত অনুসৰি সকলো ছাত্র-ছাত্রীৰ লগতে তেওঁলোকৰ পিতৃ-মাতৃ বা অভিভাৱকে শিক্ষানুষ্ঠানৰ মূৰব্ৱীক ৰাজনৈতিক কার্যকলাপত জড়িত নাথাকো বুলি লিখিত প্রতিশ্রুতি দিব লগা হৈছিল। তদুপৰি, শিক্ষানুষ্ঠান আৰু শিক্ষা বিভাগৰ নীতি নির্দেশনা পালন কৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱা হৈছিল। কানিংহাম চার্কুলাৰে প্রদেশখনৰ জাতীয়তাবাদী নেতা আৰু ছাত্রসমাজক ক্ষোভিত কৰি তুলিছিল। ৰাইজৰ দান বৰঙণিৰে গুৱাহাটী, তেজপুৰ, শিৱসাগৰ, ডিব্রুগড়, শিলচৰ মৌলবী বজাৰ, হাবিবগঞ্জ আদিত বহুতো মাতৃভাষাৰ বিদ্যালয় আৰম্ভ কৰা হৈছিল।

অসমৰ বিভিন্ন অঞ্চলত কংগ্রেছ কর্মীসকলে গ্রহণ কৰা প্রতিবাদী কার্যসূচীত মহিলাসকলে এক গুৰুত্বপূর্ণ ভূমিকা গ্রহণ কৰিছিল। নগাঁৰৰ গুণেশ্বৰী দেৱী আৰু মুক্তেশ্বৰী দেৱী ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্রামত কাৰাবৰণ খটা ৰাজ্যৰ প্রথম মহিলা আছিল। পিকেটিং কৰাৰ অপৰাধত চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানীক গ্রেপ্তাৰ কৰা হৈছিল আৰু মহিলাসকলক আন্দোলনৰ প্রতি আকর্ষিত কৰি সংগঠিত কৰাৰ কাৰণে গিৰিজা বালা গুপ্তাক গ্রেপ্তাৰ কৰা হৈছিল।

কংগ্রেছ স্বেচ্ছাসেৱকসকলক গ্রেপ্তাৰ কৰি কাৰাবৰণ দিয়া স্বত্বেও আইন অমান্য আন্দোলনে দিনক দিনে নতুন শক্তি লাভ কৰিছিল। ভাইচৰয় লর্ড আৰউইনৰ অসম ভ্রমণৰ প্রতিবাদত দেৱেশ্বৰ শর্মাই যোৰহাটত এক প্রতিবাদী কার্যসূচী আৰম্ভ কৰিছিল।

লর্ড আৰউইনৰ লগত হোৱা এক চুক্তি অনুসৰি মহাত্মা গান্ধীয়ে 1931 চনৰ 4 মার্চ তাৰিখে আইন অমান্য আন্দোলন সাময়িকভাৱে বন্ধ কৰিছিল। এই চুক্তি অনুযায়ী বৃটিছ চৰকাৰে কংগ্রেছ নেতৃবৃন্দক লণ্ডনত অনুষ্ঠিত হ'ব লগা ঘূৰণীয়া মেজমেললৈ নিমন্ত্রণ জনোৱাৰ লগতে হিংসাত্মক কার্যত জড়িত নথকা সকলো কাৰাবন্দীক মুক্তি দিবলৈ সন্মত হৈছিল। নেহৰু, পেটেল আদি বহুতো ৰাষ্ট্রীয় নেতাই গান্ধীজীয়ে আইন অমান্য আন্দোলন সাময়িকভাৱে বন্ধ কৰা কার্যত হচকিত হৈ পৰিছিল।

- **সাম্প্রদায়িক বাটোৰাৰা (১৯৩২)**

বৃটিছ প্রধানমন্ত্রী ৰামছে মেকডনাল্ডে 1932 চনৰ 16 আগষ্ট তাৰিখে কুখ্যাত 'সাম্প্রদায়িক বাটোৰাৰা' ঘোষণা কৰিছিল। সাম্প্রদায়িক বাটোৰাৰা অনুযায়ী মুছলীম আৰু অন্যান্য সংখ্যালঘু সম্প্রদায়ৰ বাবে সুকীয়া নির্বাচক মণ্ডলী গঠনৰ অধিকাৰ প্রদান কৰা হৈছিল। ই লগতে দলিতসকলক সংখ্যালঘুৰ মর্যাদা

প্রদান কৰিছিল আৰু মুছলীম সংখ্যালঘূ প্রদেশবোৰত কিছু সালসলনি কৰি ওৱেটেজ নীতি অর্থাৎ অধিক সংখ্যাধিক্যৰ নীতি (Principle of Weightage) প্রয়োগ কৰিছিল।

সাম্প্রদায়িক বটোৱাৰাই কোনো এটা ভাৰতীয় দলকে সন্তুষ্ট কৰিব পৰা নাছিল। মুছলীমসকল পঞ্জাৱ আৰু বেংগলত সংখ্যালঘূত পৰিণত হোৱাত অসন্তুষ্ট হৈছিল। অন্যহাতেদি, হিন্দুসকলে দলিতসকলক সংখ্যালঘূ হিচাপে মানি ল'বলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল।

- **আইন অমান্য আন্দোলনৰ দ্বিতীয় পর্যায়**

প্রথম ঘূৰণীয়া মেজমেলৰ ব্যর্থতা আৰু বৃটিছ প্রধানমন্ত্রী ৰামছে মেকডনাল্ডৰ 'সাম্প্রদায়িক বটোৱাৰা' ঘোষণাই কংগ্রেছ ৱর্কিং কমিটিক 1932 চনৰ 1 জানুৱাৰী তাৰিখে পুনৰ আইন অমান্য আন্দোলন আৰম্ভ কৰিবলৈ বাধ্য কৰিছিল। চৰকাৰে 3 দিন পাছত গান্ধীজীক গ্রেপ্তাৰ কৰাৰ লগতে কংগ্রেছ দলক অবৈধ ঘোষণা কৰিছিল। আন্দোলন মষিমূৰ কৰিবলৈ চৰকাৰেও কিছুমান নতুন দমনমূলক নীতি গ্রহণ কৰিছিল। অসমত কংগ্রেছ কর্মীসকলে চৰকাৰৰ দমনমূলক নীতিক অৱমাননা কৰিছিল। নবীন চন্দ্র বৰদলৈ আদিৰ দৰে যিসকল প্রাদেশিক নেতাই প্রথম পর্যায়ৰ আন্দোলনৰ পৰা নিজকে আঁতৰাই ৰাখিছিল, তেওঁলোকে এতিয়া আন্দোলনত সক্রিয়ভাবে জড়িত হৈ পৰিছিল। চৰকাৰী সূত্রমতে, 31 আগষ্টলৈকে সর্বমুঠ 1,494 জন লোকক গ্রেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। চন্দ্রপ্রভা শইকীয়ানী, হেমচন্দ্র বৰুৱা, পূর্ণ চন্দ্র শর্মা, গহন চন্দ্র গোস্বামী, বিজয় চন্দ্র ভাগৱতী, এম. এম. চৌধুৰী, বি.এন. চৌধুৰী, বি.পি. চলিহা, সুধাংশু বেনার্জী, জ্যোতিপ্রসাদ আগৰৱালা, হেমাংগ বিশ্বাস আৰু ধীৰেন চন্দ্র দত্তকে আদি কৰি বহুতো প্রখ্যাত কংগ্রেছ কর্মীক কাৰাগাৰালৈ নিক্ষেপ কৰা হৈছিল।

এই আন্দোলনৰ প্রভাৱ অসমৰ চুবুৰীয়া পাহাৰীয়া অঞ্চলটো পৰিছিল। আইন অমান্য আন্দোলনৰ দ্বাৰা প্রভাৱিত হৈ নগাৰাণী গাইডলু আৰু তেওঁৰ অনুগামীসকলে দেশবাসীৰ স্বাধীনতাৰ সপোন দেখিছিল। চৰকাৰে তেওঁক গ্রেপ্তাৰ কৰিছিল আৰু 1933 চনৰ জানুৱাৰী মাহত আজীৱন নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰিছিল।

সাম্প্রদায়িক বটোৱাৰাৰ প্রতিবাদ স্বৰূপে মহাত্মা গান্ধীয়ে জেলৰ ভিতৰতে আমৰণ অনশন আৰম্ভ কৰিছিল। 1932 চনৰ 24 ছেপ্টেম্বৰ তাৰিখে গান্ধীজীয়ে বি.আৰ. আম্বেদকাৰৰ সৈতে 'পুণা চুক্তি'ত স্বাক্ষৰ কৰাৰ লগে লগে আইন অমান্য আন্দোলনৰ অন্ত পৰিছিল। সাম্প্রদায়িক বটোৱাৰা গান্ধীজীৰ বাবে একপ্রকাৰ আঘাত আছিল আৰু শেষত তেওঁ আইন অমান্য আন্দোলন প্রত্যাহাৰ কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত লৈছিল।

5 জানি থোৱা ভাল

'ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছৰ 41 সংখ্যক অধিৱেশন 1926 চনত গুৱাহাটীৰ পাণ্ডুত অনুষ্ঠিত হৈছিল। এই অধিৱেশনত শ্রীনিৱাস আয়েংগাৰে সভাপতিত্ব কৰিছিল।'

W অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন ২ ঃ তলত উল্লিখিত বাক্যবোৰৰ ভুল শুদ্ধ বিচাৰ কৰক।

ক) 1927 চনত ভাৰতৰ সংবিধানৰ গৃহীত ৰূপ দিবলৈ চাইমন আয়োগ গঠন কৰিছিল।

.....

খ) আইন অমান্য আন্দোলনৰ সময়ত জে.এ. কানিংহাম অসমৰ শিক্ষাধিকর্তা আছিল।

.....

গ) জৱাহৰলাল নেহেৰুৰ নেতৃত্বত গঠিত এখন সমিতিয়ে নেহেৰু ৰিপৰ্ট প্ৰস্তুত কৰিছিল।

.....

ঘ) চৌৰিচৌৰাৰ ঘটনাৰ কাৰণে গান্ধীজীয়ে আইন অমান্য আন্দোলন প্ৰত্যাহাৰ কৰিছিল।

.....

৭.৫ অসমত ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন

1942 চনত ঐতিহাসিক ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন আৰম্ভ হৈছিল। দ্বিতীয় বিশ্ব যুদ্ধৰ সময়ত জাপানীসকলৰ ভাৰত আক্ৰমণৰ শংকা আৰু ক্ৰিপচ মিচনৰ ব্যৰ্থতাই সৰ্ব-ভাৰতীয় কংগ্ৰেছ সমিতিক ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন আৰম্ভ কৰিবলৈ বাধ্য কৰিছিল। জাতীয় কংগ্ৰেছৰ বোম্বাইত বহা অধিৱেশনত 1942 চনৰ 8 আগষ্ট তাৰিখে 'ভাৰত ত্যাগ' প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰাৰ লগতে ভাৰতৰ পৰা বৃটিছ শাসনৰ অৱসান ঘটোৱাৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছিল। মহাত্মা গান্ধীয়ে দেশবাসীক 'কৰিম অথবা মৰিম' বাণীৰে উদ্বুদ্ধ কৰি তুলিছিল। ইয়াৰ পিছদিনা বৃটিছ চৰকাৰে মহাত্মা গান্ধীৰ লগতে সমগ্ৰ দেশৰে বহুতো কংগ্ৰেছ কৰ্মীক গ্ৰেপ্তাৰ কৰি কাৰাগাৰলৈ নিক্ষেপ কৰিছিল। লগতে ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছক অবৈধ ঘোষণা কৰিছিল। চৰকাৰৰ এনে দমনমূলক নীতিয়ে সমগ্ৰ ভাৰতৰ জনসাধাৰণকে উত্তেজিত কৰি তুলিছিল। হৰতাল, ধৰ্মঘট, প্ৰতিবাদ আদি নৈমিত্তিক ঘটনাত পৰিণত হৈছিল। কিছুমান ঠাইত জনসাধাৰণৰ প্ৰতিবাদে হিংস্ৰ ৰূপ লৈছিল। লেওঁলোকে প্ৰশাসনিক ভৱন, আদালত, ৰেল আৰু বাছআস্থান, ডাকঘৰ আদিত আক্ৰমণ চলাইছিল।

অসমৰ জনসাধাৰণে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। গোপীনাথ বৰদলৈ আৰু সিদ্ধিনাথ শৰ্মাক সৰ্বভাৰতীয় কংগ্ৰেছ কমিটিৰ বোম্বে অধিৱেশনৰ পৰা ঘূৰি আহোতে ধুবুৰীত গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। বিমলা প্ৰসাদ চলিহা, বিষ্ণুৰাম মেধি, মহম্মদ তৈয়বুল্লা, অমিয় কুমাৰ দাস, দেৱেশ্বৰ শৰ্মা আদি বহুতো বিখ্যাত কংগ্ৰেছ নেতাক অসমৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত গ্ৰেপ্তাৰ কৰি কাৰাবাস দিয়া হৈছিল। মাজুলীৰ গড়মূৰ সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ পীতাম্বৰ দেৱ গোস্বামী আৰু তেওঁৰ প্ৰতিনিধি কৃষ্ণ দেৱ গোস্বামীক আন্দোলনত সহযোগিতা কৰা আৰু অংশগ্ৰহণ কৰাৰ বাবে গ্ৰেপ্তাৰ কৰা হৈছিল। অসমৰ মানুহে ক্ৰমান্বয়ে কুটাঘাটমূলক কাৰ্যত লিপ্ত হৈছিল। সৰভোগত উত্তেজিত ৰাইজে বিমানঘাটিত আচম্বিতে আক্ৰমণ কৰাৰ লগতে মিলিটাৰী বাহিনীৰ ভঁৰাল আৰু কাৰ্যালয় ধ্বংস কৰিছিল। চৰকাৰৰ দমনমূলক নীতিৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদী কাৰ্যসূচী পালন কৰোতে মদন চন্দ্ৰ বৰ্মন আৰু ৰেউতাৰাম বড়োৱে সামৰিক বাহিনীৰ 'বেয়নেট'ৰ আঘাটত প্ৰাণ হেৰুৱাব লগা হৈছিল। নগাঁও জিলাৰ বঢ়হমপুৰত 18 ছেপ্টেম্বৰৰ দিনা শান্তি সেনাৰ শিবিৰ পুনৰ দখলৰ উৎযাপনৰ বাবে সমবেত হোৱা এক বিশাল জনগণৰ ওপৰত পুলিচ বাহিনীয়ে গুলীচালনা কৰে। পুলিচৰ গুলীচালনাৰ পৰিণতিত লক্ষ্মীকান্ত হাজৰিকা, থগীৰাম সূত, বলোৰাম সূত আৰু ভোগেশ্বৰী ফুকননীয়ে মৃত্যুক আঁকোৱালি ল'ব লগা হৈছিল। 20 ছেপ্টেম্বৰৰ দিনা কমলাকান্ত দাসৰ নেতৃত্বত ঢেকীয়াজুলী থানাত কংগ্ৰেছৰ পতাকা উত্তোলন কৰিবলৈ যোৱা এদল শোভাযাত্ৰাকাৰীৰ ওপৰত পুলিচে গুলীচালনা কৰিছিল। এই ঘটনাত তিনিগৰাকী মহিলাকে ধৰি আঠজন মানুহৰ থিতাতে মৃত্যু হৈছিল। গহপূৰত সংঘটিত অন্য এক অনুৰূপ ঘটনাত কনকলতা বৰুৱা নামৰ মৃত্যুবাহিনীৰ সদস্যা এগৰাকীয়ে স্থানীয় পুলিচ থানাত কংগ্ৰেছৰ পতাকা উত্তোলন কৰিবলৈ ছয়দুৱাৰৰ পৰা এদল শোভাযাত্ৰাকাৰীক নেতৃত্ব দি আগবাঢ়ি যাওঁতে পুলিচৰ গুলীত মৃত্যু হৈছিল। মুকুন্দ কাকতীয়ে কনকলতাৰ হাতৰ পৰা পতাকাখন লৈ আগবাঢ়ি যাওঁতে তেওঁকো গুলিয়াই হত্যা কৰা হৈছিল।

অসমৰ বিভিন্ন অঞ্চলত যেনে হাবিবগঞ্জৰ চাহাজীবজাৰৰ ওচৰত, কামৰূপৰ পানীখাইটি আৰু ৰঙিয়াত,

নগাঁৱৰ পুৱণিগুদামত, শিৱসাগৰৰ চফ্ৰাইত, গোলাঘাটৰ কাছমাৰী আৰু সৰুপথাৰত কংগ্ৰেছ কর্মীসকলে ৰেল লাইনত কূটাঘাত সংঘটিত কৰিছিল। সৰুপথাৰৰ ৰেল বগৰোৱাৰ অপৰাধত কুশল কোঁৱৰক ফাঁচী দিয়া হৈছিল। উত্তৰ লক্ষীমপুৰ, ঢলপুৰ, বিহপুৰীয়া, দিখৌঘাট, তেজপুৰ, ঢেকীয়াজুলী, বিহালী, বৰপেটা, শিৱসাগৰ, নিতাইপুখুৰী, টীয়ক, দেৱগাঁও, গোলাঘাট আৰু নগাঁৱ চহৰত পুলিচৰ লাঠীচালনাৰ ঘটনা সংঘটিত হৈছিল।

মিলিটাৰীসকলে গাঁও আৰু স্বেচ্ছাসেৱী শিবিৰ তালাচী চলোৱা আৰু সমূহীয়া কৰ সংগ্ৰহ কৰাৰ সময়ত সর্বসাধাৰণ লোক মিলিটেৰীৰ আক্ৰমণৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হৈছিল। নিধিৰাম কোঁচ নামৰ গোৱালপাৰাৰ এজন দুখীয়া খেতিয়কে সমূহীয়া কৰৰ নিজৰ অংশ পৰিশোধ কৰিবলৈ অসমর্থ হোৱাত মিলিটেৰীৰ গুলীত মৃত্যু হৈছিল।

সুৰমা উপত্যকাৰ জনসাধাৰণে ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত জোৰদাৰ সঁহাৰি জনাইছিল। সুৰমা উপত্যকাত সত্যাগ্ৰহৰ ব্যাপকতা বৃদ্ধিৰ বাবে এখন 'যুদ্ধ পৰিষদ' (War Council) গঠন কৰা হৈছিল। ইয়াৰ মানুহে দলং উৰুৱাই সেনাবাহিনীৰ চাল-চলনত বাধা দিয়াৰ লগতে প্ৰশাসন যন্ত্ৰ বিকল কৰিবলৈ টেলিফোন আৰু টেলিগ্ৰাফ লাইন বিচ্ছিন্ন কৰি দিছিল। লালা, বদৰপুৰ আৰু বিশ্বনাথৰ পুলিচ থানা দলীয় আক্ৰমণৰ লক্ষ্য হৈ পৰিছিল।

ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত মহিলা সকল গভীৰভাবে জড়িত হৈ পৰিছিল। মহিলাসকলে শোভাযাত্ৰা, প্ৰতিবাদী কার্যসূচী, পিকেটিং আদিত সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। চিলেটৰ সৰলাবালা দেৱী আৰু স্নেহলতা দেৱী এই আন্দোলনত অংশগ্ৰহণ কৰা সক্ৰিয় মহিলা আছিল।

অসমৰ দুয়োটা উপত্যকাৰ ছাত্ৰ আৰু যুৱসমাজে এই আন্দোলনত এক গুৰুত্বপূর্ণ ভূমিকা পালন কৰিছিল। কলিকতা আৰু অন্যান্য প্ৰদেশত অধ্যয়ন কৰি থকা অসমৰ ছাত্ৰসকলে শিক্ষা ত্যাগ কৰিছিল। তেওঁলোক অসমলৈ আহি আন্দোলনত যোগ দি সাংগঠনিক কামত লিপ্ত হয়। অসমৰ মুখ্য নেতাসকল গ্ৰেপ্তাৰ হোৱাৰ পাছত এওঁলোকে বিভিন্ন প্ৰতিবাদী আন্দোলন যেনে ধর্মঘট, হৰতাল, শোভাযাত্ৰা, কূটাঘাটমূলক কার্যসূচীত লিপ্ত হৈ পৰিছিল।

শংকৰ চন্দ্ৰ বৰুৱা, জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা, লক্ষ্মীপ্ৰসাদ গোস্বামী, বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা, বৈকুণ্ঠ সিং আৰু লক্ষ্যধৰ চৌধুৰী আদি অসমৰ যুৱ বিপ্লৱী জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণ, ৰাম মনোহৰ লোহিয়া আৰু অৰুণা আশ্ৰফ আলিৰ আদর্শেৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ আত্মগোপন কৰি বিভিন্ন ধৰণৰ বিপ্লৱী কার্যসূচীৰ পথ প্ৰদর্শক আৰু সম্পর্কৰক্ষী হিচাপে কাম কৰিছিল। এই বিপ্লৱীসকলে শক্তিশালী ৰূপত কৰ অনাদায় অভিযান চলাইছিল আৰু জনসাধাৰণক বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে অস্ত্ৰ হাতত তুলি ল'বলৈ উৎসাহিত কৰিছিল। কামৰূপৰ বিভিন্ন অঞ্চলত বোমা প্ৰস্তুত কৰা হৈছিল। নলবাৰী, পাটাৰকুছি, নগাঁৱ আদি অঞ্চলত চৰকাৰী বন্দুক লুট কৰা হৈছিল। জামুগুৰি, চতিয়া, বজালী, কেন্দুগুৰি আদি অঞ্চলত সমান্তৰাল চৰকাৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল।

1943 চনৰ আজাদ হিন্দ ফৌজ বার্মা হৈ ভাৰতলৈ আগবাঢ়ি আহি অসমত প্ৰৱেশ কৰে। পৰিস্থিতিৰ জটিলতাত শংকিত হৈ ইংৰাজ চৰকাৰে 1944 চনৰ মে' মাহত মহাত্মা গান্ধীক জেলৰ পৰা মুক্তি দিয়ে। 1945 চনৰ জানুৱাৰী মাহত মহাত্মা গান্ধীয়ে গুৱাহাটী ভ্ৰমণ কৰি সমূহীয়া প্ৰার্থনাত অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। যাহওঁক, ক্ৰমান্বয়ে অসমত আন্দোলনৰ দূর্যোগপূর্ণ দিনবোৰৰ সমাপ্তি ঘটে।

৩ অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন ৩ ঃ খালী ঠাই পূৰ কৰক।

ক) ভাৰতৰ জাতীয় কংগ্ৰেছৰ ..... অধিবেশনে 1942 চনত ভাৰত ত্যাগ প্ৰস্তাব গ্ৰহণ কৰিছিল।

খ) গহপুৰত কনকলতা বৰুৱাৰ লগত ..... গুলিয়াই হত্যা কৰা হৈছিল।

গ) ..... ক সৰুপথাৰৰ ৰেল লাইনচ্যুত কৰাৰ লগত জড়িত থকাৰ অপৰাধত ফাঁচি দিয়া হৈছিল।

৭.৬ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলো

- অসহযোগ আন্দোলন ভাৰতৰ স্বাধীনতা সংগ্রামৰ এক গুৰুত্বপূর্ণ পর্যায় আছিল। ঔপনিবেশিক শাসনৰ দমনমূলক নীতি যেনে- ৰাওলাট আইনৰ প্রণয়ন আৰু জালিয়ানাবাগৰ হত্যাকাণ্ড আদি ঘটনাৰ প্রতিক্রিয়া হিচাপে এই আন্দোলনৰ সূচনা হৈছিল।
- অসহযোগ আন্দোলনৰ এটা উদ্দেশ্য আছিল শান্তিৰ পন্থা আৰু আইনী প্রক্রিয়া অনুসৰণ কৰি 'স্বৰাজ' বা স্ব-শাসন লাভ কৰা।
- অসমৰ ছাত্রসকলে অসহযোগৰ বিষয়টোক গভীৰভাৱে লৈ এই আন্দোলনত এক সক্রিয় ভূমিকা পালন কৰিছিল।
- অসহযোগ আন্দোলনে চাহ বাগিচাৰ শ্রমিকসকলৰ দীর্ঘদিনীয়া অর্থনৈতিক শোষণৰ পৰা মুক্তি লভাৰ এক সুন্দৰ বাতাবৰণ সৃষ্টি কৰিছিল।
- অসহযোগ আন্দোলনে সংযুক্ত প্রদেশৰ গোৰখপুৰ জিলাৰ চৌৰিচৌৰা নামৰ ঠাইত হোৱা সংঘর্ষৰ ফলত বেয়াকৈ ক্ষতিগ্রস্ত হৈছিল।
- আইন অমান্য আন্দোলন চৰকাৰী আইন, আদেশ আদি অগ্রাহ্য কৰাৰ উদ্দেশ্যৰে গঢ়ি উঠিছিল। এই আন্দোলনত সমগ্র ভাৰত জুৰি লোণ আইন ভংগ কৰা, চৰকাৰী সামগ্রী বর্জন কৰা আৰু বিলাতী সুৰাৰ দোকানৰ সন্মুখত পিকেটিং কৰা আদি কার্যসূচী হাতত লোৱা হৈছিল।
- দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ সময়ত জাপানৰ আক্রমণৰ শংকা আৰু ক্রিপচ মিচনৰ ব্যর্থতাই ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছক 1942 চনত ভাৰত ত্যাগ আন্দোলন আৰম্ভ কৰিবলৈ বাধ্য কৰিছিল।
- মহাত্মা গান্ধীয়ে এই আন্দোলনত 'কৰিম অথবা মৰিম' বাণীৰে জনসাধাৰণক উদ্বুদ্ধ কৰি তুলিছিল।
- ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনৰ সময়ত কংগ্রেছ কর্মীসকলে অসমত কিছুমান কূটাঘাটমূলক কার্য যেনে যোগাযোগ ব্যৱস্থা ব্যাহত কৰা, ৰাজহুৱা সম্পত্তি অনিষ্ট কৰা, পুলিচ থানা আৰু ডাকঘৰৰ ক্ষতিসাধন কৰা, টেলিফোন আৰু টেলিগ্রাফ লাইন বিচ্ছিন্ন কৰা আদি কার্য হাতত লৈছিল।
- এই আন্দোলনত ভোগেশ্বৰী ফুকননী, কনকলতা বৰুৱা, মুকুন্দ কাকতী, কুশল কোঁৱৰ আৰু আন বহুতেই প্রাণ বিসর্জন দিৱলগীয়া হৈছিল।

৭.৭ অধিক জানিবলৈ

1. Barua, S. (1985). *A comprehensive history of Assam*. New Delhi: Munshiram monoharlal.
2. Borpujari, H. K. (Ed.). (1993). *The comprehensive history of Assam*. Vol. (v), Publication Board of Assam.
3. Dutta, K. N. (1993). *Landmarks in the freedom struggle in Assam*. Guwahati: Lawyers' Book Stall.
4. Grover, B.L. & Grover, S. (1998). *A new outlook at modern Indian history*. New Delhi: S. Chand & Company Ltd.

K ৭.৮ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ

(ক) 1885 চন।
(খ) 1920 চন।
(গ) 1921 চন।

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ

(ক) সত্য।
(খ) সত্য।
(গ) অসত্য।
(ঘ) সত্য।

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ

(ক) বোম্বে।
(খ) মুকুন্দ কাকতি।
(গ) কুশল কোঁৱৰ।

M ৭.৯ আৰ্হি প্রশ্ন

ক) অতি চমু প্রশ্ন (প্রতিটো প্রশ্নৰ উত্তৰ 50 টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

প্রশ্ন ১ঃ অসহযোগ আন্দোলনৰ লক্ষ্য কি আছিল?

প্রশ্ন ২ঃ অসম প্রাদেশিক কংগ্রেছৰ প্রথম সভাপতি কোন আছিল?

প্রশ্ন ৩ঃ আইন অমান্য আন্দোলনত সক্রিয় অংশ গ্রহণ কৰা অসমৰ দুগৰাকী বিখ্যাত মহিলা নেত্রীৰ নাম লিখক।

প্রশ্ন ৪ঃ কেতিয়া আৰু কাৰ কাৰ মাজত পুণা চুক্তি স্বাক্ষৰিত হৈছিল?

প্রশ্ন ৫ঃ কেতিয়া ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্রেছে ভাৰত ত্যাগ প্রস্তাৱ লৈছিল?

প্রশ্ন ৬ঃ ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনত অংশগ্রহণ আৰু সহায় আগবঢ়োৱাৰ কাৰণে গ্রেপ্তাৰ কৰা মাজুলীৰ গড়মূৰ সত্রৰ সত্রাধিকাৰজনৰ নাম লিখক।

খ) চমু প্রশ্ন (১৫০ শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰসমূহ লিখক)

প্রশ্ন ১ঃ অসহযোগ আন্দোলনত ছাত্রসকলৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে এটি চমুটোৱা লিখক।

প্রশ্ন ২ঃ কানিংহাম চার্কুলাৰৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখক।

প্রশ্ন ৩ঃ সাম্প্রদায়িক বাটোৱাৰাৰ ওপৰত এটি টোৱা লিখক।

গ) ৰচনাধর্মী প্রশ্ন (উত্তৰসমূহ ৩০০-৫০০ শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

প্রশ্ন ১ঃ অসহযোগ আন্দোলনত অসমৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰক।

প্রশ্ন ২ঃ আইন অমান্য আন্দোলনত অসমৰ ভূমিকাৰ বিষয়ে চমুকৈ আলোচনা কৰক।

প্রশ্ন ৩ঃ অসমত ভাৰত ত্যাগ আন্দোলনৰ প্রভাৱৰ বিষয়ে চমুকৈ বর্ণনা কৰক।

****